

goran tribuson

MADRIGALI ILI PROFESIONALAC PROTIV VELIKOG GAZDE

Mislim da uistinu bez trunke samodopadnosti mogu kazati kako sam te godine postao najtraženiji profesionalac, jer sam jedini u gradu posjedovao gotovo nepogrešivi »snajper WT« ručne izrade. Mogućnost da se promaši sa udaljenosti od četiri do pet stotina metara, naravno uz dobar oslonac, bila je gotovo nezatna. Mogli ste mirno nanišani, ispuštiti zrak iz puca i okinuti. I gle, već slijedećeg trena, nanišanjena glava u okularu, u pravom bi se smislu rasprsla, naravno uz upotrebu naročitih metaka koje je za mene izrađivao moj opskrbljivač.

Bilo je nečeg od nevjerovatne magijske i hipnotičke snage u tom rasprsnuću glave, koja je, dobro znamo, centar našeg bića, tog tananog i povredljivog mikrokozma. Kao da je pri dobro odmjerenom hicu neka mitska praslika budila drhtavicu čitava tijela, usijavala žile u neminovnom erotičnom grču. Poslije dobro obavljena posla nalazio sam se sav u znoj, a koža mi je bila tako hladna, tako hladna. . . A ta rasprsnuta glava za mene nikada nije predstavljala izvor neke moguće moralne dvojbe; prelomljena kroz fina sočiva snajpera bila je tek neki znak, možda kakve duboke esencijalne plazme moje svijesti što odanje pravu sliku našeg bića. Možda je u njoj bila skrivena enigma naše iskonske ljudskosti. Tko zna?

Sa svojim poslodavcima sastao sam se te zimske nedjelje u klubu »HI-FI«, mojem omiljenom lokalu kojem sam posvećivao gotovo sve slobodno vrijeme. »HI-FI« je bio lokal jedini te vrste u cijelom gradu, pa ipak bio je redovito slabo posjećen. Nalazio

se u suterenu jedne velike robne kuće, osvijetljen je bio veoma diskretno, a sjedilo se u dobrom kožnim foteljama. Židovi »HI-FI«-ja bili su upravo prošarani velikim zvučnicima, a umjesto lustera sa stropa su visjele velike kuglaste zvučne kutije. Tu se slušala samo ozbiljna glazba, za koju, po mom osobnom uvjerenju, ne biste našli boljeg ambijenta i boljeg ozvučenja na cijeloj kugli zemaljskoj. Čini mi se da bi bio pravi pravcati grijeh slušati Monteverdijeve madrigale na nekom drugom mjestu. Kada ste slušali Monteverdijeve madrigale u dobrom starom, spokojnom »HI-FI«-ju, dobijali ste dojam da sve ostale stvari pod kapom nebeskom ne vrijede ni pola prebijene pare. Iznad dotrajale, zadimljene zemaljske kugle, koja se polako hladila u debelom crijevu svemoćnog svemira, lebdio je savršen duh Monteverdijevih madrigala.

Moji poslodavci očigledno nisu štovali muziku starog zborovode iz crkve sv. Marka. Beskonačno su dugo dosađivali, prem je bilo dovoljno da mi u ruku tutnu cedulju s imenom onog kojeg treba ukloniti. Tako bi stvar bila završena u nepunu minutu. Naravno, uz to ide i kratko dogovaranje o cijeni koja je uvijek izuzetno visoka, ne stoga što sam ja pohlepan i nezajažljiv kada se radi o novcu, već radi toga što sam svojim poslodavcima želio zadati što više duševnih muka, koje su kod njih uvijek bile vezane uz gubitak novca. Da, moji su poslodavci bili veliki gadovi, baš kao i ljudi koje sam za njihov račun uklanjao.

Ovog su puta htjeli da smaknem Velikog gazdu Mca, što samo po sebi nije bilo osobito teško, jer se veliki gazda MC često pojavljivao u javnosti i jer sam o njegovim navikama znao sasvim dovoljno, tj. upravo onoliko koliko mi je bilo potrebno. Nakon kraćeg pogađanja pristali su na cijenu i izašli napolje opomenuvši me da posao treba završiti što prije. Zbog izuzetno važnih razloga oni nisu mogli čekati dulje od tjedan dana.

Konačno su očistili zrak ostavivši me da se sav predam Monteverdiju. Naručio sam viski jer je upravo bio na redu *O com'è gran mortire*, a to nisam mogao slušati a da žestoko ne zagrizem peckavu, mirisnu tekućinu.

Nakon pomnog rada i dubokog razmišljanja (svoj sam posao obavljao najprofesionalnije što sam mogao) o slučaju Velikog gazde Mca, zaključio sam da će biti najbolje pucati u srijedu između deset i jedanaest prije podne. Naime, toga je dana gazda uobičajavo odnositi utržak u banku. Pločnik pred bankom veoma je širok, pa će mu od automobila do ulaza trebati najmanje deset koraka. E, na toj će ga relaciji čekati moja snajperska rukatorina. Gazda će mu tako brzo prsnuti da neće niti shvatiti što se to događa. Ako uopće i pomisli nešto u samrtnom trenu, biti će to sigurno nasao na punu torbu novca koju će očajnički stiskati pod rukom ne bili je sačuvaao za vječnost.

Nasuprot banke, kojih tri stotine metara preko velikog trga, nalazi se hotel »NIRVANA« koji je u ovo doba godine skoro prazan. Treba samo pod lažnim imenom iznajmiti sobu gore u potkrovlju i odatle provjeriti može li se pronaći slobodna linija za tane. Veliki park koji se nalazi između banke i hotela sastoji se od niskog drveća i sasvim je sigurno da ono neće omesti put metku. Nakon obavljena posla biti će prava sitnica spremiti snajper u violinsku kutiju i izgubiti se kroz stražnji izlaz hotela. Veliki gazda MC nije ni državnik ni političar da bi se čovjek trebao bojati osiguranja, agenata i slične bagre. Njegovo osiguranje čine svega tri čovjeka-ormara koji dobro rukuju bokserima i kamama, ali oni se mogu za mnoga popišati u vjetar.

Sobu u »NIRVANI« iznajmio sam već u nedjelju. Poslužio sam se imenom Enrico Mucho, tutnuo sam portiru u ruke i španjolski pasoš kojeg sam prije tri godine pronašao u nekom vlaku. Zamazani dječarac, koji se tko zna kako obreo na radnom mjestu portira, gledao je očima punom čuđenja i nevjerice u moju crnu violinsku kutiju. Očigledno, u njegovu hotelu muzičari baš nisu odsjedali.

Zatvorio sam vrata sobe, a onda se svalio na krevet. Pogledam prema prozoru, napolju je padao snijeg. Melankolični snijeg za ljubavnike, pravo vrijeme za pucanje, mislio sam slijedeći logiku puške. Onda ustanem, sklopim snajper i približim se prozoru. Vidik je bio bolji no što sam i mislio. Uperim pušku prema banci i pogledam kroz durbin. Pred bankom je stajao onizak čovjek duge crne kose. Nosio je crnu pelerinu, a u ruci je držao bambusov štap. Na nekoga me je podsjetio, samo na koga? Nisam se mogao sjetiti. Na Fausta ili Mefista, ili na nekog trećeg? Cerio se i mahao štapom. Učini mi se u jednom trenu da gleda u mene. Besmislica, vidjeti me nije mogao, ta bio sam udaljen preko tristo metara, uz to još skriven prozorskom zavjesom. Naravno, ne hoteci pucati, uperim mu pušku u glavu, nišan mu dotjeram do usta, a on se naglo uozbilji i priprejeti prstom. Tko zna što li je radio i kome je prijetio, no izgledalo je tako kao da se sve odnosi na mene. To li je to sa mnom, treba samo da počnem halucinirati, ode tada moja profesionalnost k vrugu. Spremim snajper u kutiju i išuljam se iz hotela. Morao sam u »HI-FI« na čašicu viskija i dozicu muzike.

To popodne u »HI-FI«-ju vrtio se »Mesija«. U dane kada su okretali Haendela u lokalu nije bilo nikog. Uvalim se u fotelju i stanem listati strip koji sam kupio u obližnjem kiosku. Nakon nekoliko trenutaka uđe konobar i upozori me da nisam otesao snijeg s kaputa. Slegnem ramenima i nastavim čitati Malog Nema.

Ušao je tiho kao leptir, došuljao se kroz himnične tonove »Mesije« i sjeo me nasuprot. Starac iz snajpera. Duga crna kosa

bila mu je sva raskuštrana, a bambusov štap raspucao na nekoliko mjesta. Naravno, kroz durbin puške to se nije dalo zamijetiti.

»Vidio sam da ste sami, pa sam se upitao ne bi li bilo dobro da odigramo partiju šaha?« reče.

Šah se uistinu mnogo igrao u ovom lokalu, ali starog, starog nikada prije nisam vidio u »HI-FI«-ju. Zašto se morao sada pojaviti?

Razmjestili smo figure i počeli. Bila je to najneobičnija partija u mom životu. Smišljao sam odlične poteze, a onda vukao neke sasvim druge, pacerske. A dugokosi je starac igrao još čudnije. On kao da je poštivao samo vrijednost figura i osnovne elemente igre, sve ostalo bilo je besmisleno, ali besmisleno do neke zagonetnosti za koju se činilo da posjeduje ipak neku skrivitu logiku. Nakon jednog mogjeg stvarno veoma glupog poteza stari se iskezi i reče:

»Potsjećate me na viteza Bloka.«

Aluziju nisam shvatio, ali mi je u jednom trenu čitava ta lakrdija sa šahom kojeg nismo igrali mi, nego koji je, čini se, igrao nama, postala nevjerovatno ogavna, pa mi nije preostalo drugo do li da se ustanem i odem. Žurio sam u kino, davao se film o Mahleru, o vječnom Gustavu. Izlazeći primjetio sam starog kako, pognut nad tablom, drhtavom rukom bilježi poteze. Učini mi se da ćemo mi tu partiju još igrati.

U utorak prije podne morao sam još jednom provjeriti da li je u hotelskoj sobi sve u redu. Potom se vratim ulici, u snijeg utonulom gradu. Dan prije no što ću pucati, uvijek bih šetao praznim ulicama, bez obzira na godišnje doba, bez obzira na vrijeme. Krenuo sam stoga ka periferiji ostavljajući bučne ulice centra. Mislim da sam u tim tihim ulicama tražio nešto kao inspiraciju ili možda samo unutarnju ravnotežu koja će mi omogućiti da mirno pucam. Nakon nekoliko sati dokona šetanja, odlučim se vratiti tramvajem u centar, ponajviše stoga što su mi prsti bili već pomalo promrzli, a mi profesionalci, baš kao i pijanisti, moramo brižno čuvati svoje prste.

Svi putevi vode u »HI-FI«. Bio sam izuzetno dobro raspoložen i već sam smišljao kako ću danas poviše platiti da mi se svira samo Monteverdi. I to samo onih mojih omiljenih sedam madrigala. Kako je »HI-FI« gotovo uvijek poluprazan ili prazan lako je urediti da vam sviraju samo ono što želite.

Upravo se iz svih zvučnika počelo razlijevati *Lasciate mi morire* kada me netko potapša po ramenu. Naravno, bio je to on — starac šahist iz snajpera. Insistirao je na tome da nastavim onu partiju koju sam ja htio što prije zaboraviti. Nesavršenost u šahu jednako je važna kao i nesavršenost u muzici. Nije se dao smesti, gnjavio me i neprestano me smetao u slušanju madrigala koje je za mene bilo pravi ritual. Obratim mu se sa nekoliko grubih i bezobraznih riječi našto on nije ni pocrvenio. Zatim je sjeo, složio figure u prekinutu poziciju, malo razmišljao, a onda povukao potez rekavši:

»No sada ste vi na redu.«

Ne možete otrpiti da vas netko tako bezočno gnjavi baš kada slušate svoju omiljenu muziku. Naravno da ne možete! Pa ipak ostao sam posve pristojan. Ispričao sam se rekavši da upravo sad imam jedan neodložan posao, te da ćemo partiju moguće nastaviti kojom drugom prilikom. Potom ustanem, prebacim kaput nemarno preko leđa i kao nehotice srušim sve figure na pod. Začudo, on se samo naceri pa mi, dok sam se udaljavao ka vratima, dovikne:

»Kako to — neodložan posao. Pa ova je partija neodložan posao!«

Nisam znao što time želi reći, ali, priznajem malko sam zadržao; bilo je nečeg kobnog u njegovu glasu. A onda, onda me je pratio do izlaza. Bijesno se okrenem misleći ga ukrotiti što me tako bezobrazno prati, a onda vidjeh zašto je krenuo za mnom. U rukama je držao veliku kutiju za violinu koju sam ja ostavio u fotelji.

»Zaboravili ste. A na što biste sutra svirali?« reče on dodajući mi kutiju. Isuse, pomislih, čini se da silazim s uma. Zaboraviti snajper u lokal, ta to mi se još nikada nije dogodilo.

Nešto se čudno događalo sa mnom. Odlučio sam za svaki slučaj ovu noć prespavati u »NIRVANI«, tako ću, činilo mi se, ukloniti svaku moguću nepredviđenost koja bi me mogla omesti u poslu.

Te sam noći slabo spavao, jedva da sam koji put sklopio kapke. A ako bih na tren i usnuo, neprestano su se preda mnom pojavljivale grozne šahovske figure u onom nejasnom položaju gdje smo prekinuli partiju. Činilo mi se da sam tada u snu bio blizu toga da shvatim, da prodrem u tajanstveni smisao pozicije, međutim od svega toga ništa. Kada je došlo jutro svejednako sam buljio u kosu tavanicu potkrovlja. Snijeg je bio prestao, a čitav se trg ogrnuo nekakvom neprovidnom maglom. Prokletstvo! promrsim kroza zube i pogledam kroz prozor. Od banke ni traga. Međutim, oko pola deset, magla se stala razilaziti. Za svaki slučaj otvorim kutiju i počnem sastavljati pušku. U deset se magla skoro razišla, a u pola jedanaest nije joj se vidjelo ni traga. Pospremio sam sve stvari, obukao se i uzevši snajper krenuo ka prozoru. Sada je trebalo dočekati Velikog gazdu MČa, opaliti i nestati. Stavim metak u pušku, onaj posebni metak za savršeni rasap glave i počnem brojati minute. Veliki gazda MČ pojavio se točno u jedanaest sati, izašao iz automobila i žurno krenuo u banku. Vidio sam ga kroz durbin, točno sred onih magičnih nišanskih koordinata. Nisam pucao, čekao sam ga da

se vrati. Nakon pet, šest minuta ugledah ga kako se pognute glave vraća. Približavao se tjelohraniteljima. Namišanim i baš kada sam mislio okinuti, on podigne glavu i presječe mi dah. Ne, nije to bio Veliki gazda MČ, bio je to onaj stari, držao je u ruci šahovsku figuru i smiješio mi se. Nedvojbeno je bilo da gleda baš u mene. Ništa nisam razumio. Svejedno povučem okidač, neka ide stari u pakao sa svojim figurama, nije on ništa manji gad od nas ostalih. Međutim, moj stari, nepogrešivi, rukotvorni »WT« zataji. Niti dan danas ne razumijem kako se sve to odigralo. Znam samo da su u taj tren probili vrata i bacili se na mene. Bila su trojica i lako su me razoružali. Dođavola, ne može se jedan snajperaš muzikoljubac mjeriti sa tri uhranjena policajca!

Saznao sam kasnije za vreme suđenja da su bili obaviještene jednim anonimnim telefonskim pozivom da se sprema ubojstvo Velikog gazde MČa. Tko li me je mogao izdati? Za moj plan znali su samo poslodavci, a oni to nisu mogli učiniti, ta znao sam njihova imena i mogao sam ih uvući u gadan sos. Nikada nisam saznao tko ih je obavijestio, uostalom niti oni to nisu znali. No ono što me je najviše iznenadilo bila je optužnica. Teretili su me za smišljeno ubojstvo Velikog gazde MČa o kojem su govorili služeći se njegovim cijenjenim građanskim imenom. Što sam im mogao kazati? Rekao sam da nisam uopće pucao. Oni mi na to pokažu fotografiju mrtvog Velikog gazde MČa s dobro unakaženom glavom. Osim toga ekspertizom je utvrđeno da je iz mog »WT«-a pucano, a pronađeni su i tragovi baruta na zavjesama u hotelu. Bio sam sasvim siguran u to da nisam pucao, ali, priznat ćete, nakon svega bilo bi glupo poricati. Priznao sam stoga, priznao. Toga su mi dana dopustili, mimo svih zatvorskih propisa, da slušam muziku u ćeliji. Dobio sam na dva sata gramofon i ploču koju sam zaželio. Zna se već koju. Zatim je advokat izmislio neku priču o lošem djetinjstvu, o usamljenosti, djelomičnoj neuračunljivosti, odbačenosti i još nekim sličnim stvarima, priču koja je smrtnu kaznu pretvorila u doživotnu robiju. Eto, tako je to bilo, no slijedi još epilog.

Jedne večeri, četiri ili pet tjedana nakon izricanja presude, uđe tamničar u moju ćeliju i reče mi da imam posjetu. To me začudilo, budući da nije bio niti dan posjete, niti su se posjete primale u ćeliji. Slegnem ramenima i ostanem sjediti na drvenoj klupici. I tada je ušao on, u svojoj crnoj pelerini i s bambusovim štapom u ruci. Mislim da me u tom trenu samo pojava Nečastivog mogla jednako uzбудiti. Nisam znao kamo da pogledam, što da kažem... On mi se prvi obrati:

»Ne boj se sine nisam došao zbog šaha, došao sam da ti pomognem.«

»Ali meni se više ne može pomoći!«

»Može, treba se samo osvetiti, jer ti si prevaren, a prevareni se trebaju svetiti!«

Na to on izvuče ispod pelerine poznatu mi violinsku kutiju i pruži mi je. Drhtavih ruku primim kutiju sa snajperom.

»Ali, mislio sam da je to u rukama suda.«

»Sada je u rukama svemoćnog suda! Kreni!« reče on i otvori vrata tamnice. Išao sam kao u snu praznim hodnicima zatvora sve do izlaza koji je vodio u zatvorsko dvorište. On je koračao iza mene, no ja sam se bojao okrenuti. Tada se vrata zatvorskog dvorišta otvore i ja se nađem napolju. Međutim, dvorišta tu nije bilo, preda mnom se širila bespredna stepa, sva u nekoj magli, prekrivena snijegom koji je iz trena u tren bivao sve viši, jer je urlala i bjesnila neviđena vijavica. Okrenem se k starom koji je okupan čudnim crvenim svijetlom stajao na vratima. On razabra pitanje u mojim očima.

»Idi, on je tamo u snijegu!«

Krenuo sam teško prteći vlažni, visoki snijeg. Vjetar mi je udarao u lice tako jako da sam jedva hodao. Nakon kojih petsto metara činilo mi se da ću pasti od umora i ledene hladnoće. I onda iznenada, daleko u magli, ugledam ljudsku priliku. Otvorim kutiju, sastavim snajper i pogledam kroz durbin. Bio je to Veliki gazda MČ, zaleđen i uspravan stajao je tamo poplavljen lica i bezivotnih očiju koje su se sledile u bezumni izraz. Sada je trebalo poravnati račune. Pritisnem okidač, a njegova se glava razleti u tisuću plavkastih kristala. Eto, osvetio sam se, pomislim i krenem natrag. Snajper i kutiju zavitlam daleko u snijeg. Vrata zatvora bila su otvorena, samo staroga više nije bilo ovdje. Dovučem se do ćelije pa se bacim nauznak na tvrdi ležaj. U ušima mi je titrala tiha, stepska, madrigalska muzika. Tamničar se nagne kroz otvor na vratima i podvikne:

»Ne fućkaj!«

Zatim pogleda bolje prema meni, a onda naglo problijedi. Očigledno, nešto ga je zapanjilo u mom izgledu. Zatim je pozvao kolegu, pa su onako zajedno zurili kroz okno i nešto potihog razgovarali. Tek kasnije uspjeh razabrati o čemu se radi. Ono što ih je zapanjilo bile su pahulje snijega na mojoj zatvorskoj odjeći. Razumio sam ih. Kako možete očekivati snijeg na nekome tko je neprestano zaključan u jednoj prostoriji još k tome u prostoriji koju su neprestano nadgledali. Za njih jadnike ja nisam uopće bio napolju. Ostavim ih da se čude i provjeravaju da li su vrata zaključana, pa se okrenem ka zidu. Bilo mi je ugodno i htio sam spavati. Osjećao sam kako savršena Monteverdijeva muzika polako obuzima moje biće.

Bio sam spašen!